

Małgorzata Frańczuk¹, Karolina Gałązka²

¹Politechnika Lubelska
Wydział Zarządzania
e-mail: m.franczuk@pollub.pl

²Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
e-mail: kg4@interia.pl

Źródła finansowania „zielonych inwestycji” mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie lubelskim

Kod JEL: G32

Słowa kluczowe: OZE, inwestycje, źródła finansowania, sektor MSP

Streszczenie. „Zielone inwestycje” rozumiane jako inwestycje w odnawialne źródła energii, których efektem jest ochrona środowiska naturalnego, stają się coraz bardziej popularne w Polsce. Jest to związane z celami, jakie Unia Europejska wyznaczyła na 2020 rok w zakresie ochrony środowiska, oraz z wszechstronnie promowanym proekologicznym sposobem życia. Na rynku finansowym pojawia się coraz więcej instrumentów, za pomocą których można finansować „zielone inwestycje”. Celem artykułu jest ocena sposobu finansowania inwestycji w odnawialne źródła energii na podstawie wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród małych i średnich przedsiębiorców z województwa lubelskiego w latach 2014–2016. Wyniki badań wskazują, że przedsiębiorcy mają trudności z podejmowaniem decyzji o inwestycji w odnawialne źródło energii, a w dużej mierze poziom planów inwestycyjnych uzależniony jest od dostępnych źródeł ich finansowania.

Wprowadzenie

Przyjmowanie wartości związanych z ochroną środowiska, ekologicznym stylem życia, dbałością o otoczenie oraz stwarzanie odpowiednich warunków dla dalszego rozwoju staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem. Istotnym źródłem, w którym można poszukiwać odpowiedzi na pytanie o charakter relacji zachodzącej między gospodarką rynkową a ochroną środowiska, jest prawo energetyczne, ponieważ sektor energetyki jest nierozzerwalnie związany zarówno z kwestiami wpływu na środowisko,

jak i z koniecznością podejmowania efektywnych działań biznesowych. Na przykładzie biznesu związanego z „zieloną energią” widać wyraźnie, jak istotnymi wartościami są efektywność oraz zrównoważony rozwój.

Dla inwestora „zielone inwestycje” mogą stać się nie tylko źródłem korzyści ekonomicznych, ale także postrzegane są jako źródło dodatkowych wartości ekologicznych. Lachman (2013) zadaje słuszne pytanie: czy mogłoby tak być również bez sztucznej ingerencji wspierającej wartości promowane przez Unię Europejską? To Unia Europejska wyznaczyła konkretne cele w zakresie ochrony środowiska, które zawarto w pakiecie klimatyczno-energetycznym z 2008 roku, zwanym pakietem „3x20”. Zakłada on osiągnięcie trzech kluczowych celów: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do roku 1990, zmniejszenie zużycia energii o 20% w porównaniu z prognozami dla Unii Europejskiej na 2020 rok, zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii do 20% całkowitego zużycia energii w Unii. Cele te mają zostać zrealizowane do 2020 roku (*Energy and Climate Package...*, 2008). Kraje członkowskie Unii Europejskiej, w tym Polska, uczestniczą w realizacji wyznaczonych celów. Dokumentem potwierdzającym uczestnictwo Polski w tym zakresie jest Polityka energetyczna do 2030 roku (*Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*, 2009).

W Polsce obecnie zaledwie 11% (<http://strateg.stat.gov.pl>) w łącznym pozyskiwaniu energii pochodzi z odnawialnych źródeł, co może świadczyć, że proces ten jest na początkowym etapie, jednak z ogromnym potencjałem na szybki rozwój. Stąd niezwykle istotny jest dostęp do kapitału na finansowanie inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii.

W artykule zaprezentowano sposoby finansowania „zielonych inwestycji” mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Analiza inwestycji sektora MSP została przeprowadzona na podstawie informacji statystycznej oraz badań ankietowych w województwie lubelskim. W badaniu działań inwestycyjnych przedsiębiorstw na Lubelszczyźnie duże znaczenie przypisano tak zwanym zielonym inwestycjom rozumianym jako inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz kwestii ich finansowania.

Celem artykułu jest ocena dotychczasowych działań inwestycyjnych w zakresie odnawialnych źródeł energii małych i średnich przedsiębiorstw. Podmiotem badań są jednostki zlokalizowane na obszarze województwa lubelskiego. W opracowaniu wykorzystano wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w latach 2014–2016 na łącznej grupie 217 mikro, małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących na obszarze województwa lubelskiego. W kolejnych edycjach nastąpi kontynuacja badań w podjętym temacie. Przyjęto hipotezę badawczą o umiarkowanym poziomie działań inwestycyjnych w zakresie odnawialnych źródeł energii firm z sektora małych i średnich przedsiębiorstw w województwie lubelskim.

1. Sposoby finansowania „zielonych inwestycji”

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa są niezwykle istotnymi podmiotami w polskiej rzeczywistości gospodarczej. Według danych GUS (2015, s. 27–28) z 2013 roku stanowiły one 98% ogółu przedsiębiorstw niefinansowych i brały udział w tworzeniu blisko 55% wartości dodanej. Możliwość przeprowadzania przez tę grupę podmiotów inwestycji w odnawialne źródła energii tak jak każdy rodzaj inwestycji uwarunkowana jest wieloma czynnikami. Jednym z nich jest dostęp do kapitału. Istnieje kilka źródeł, za pomocą których mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa mogą finansować inwestycje w odnawialne źródła energii. Można podzielić je na dwie podstawowe grupy:

- kapitały własne,
- kapitały obce.

W grupie kapitałów własnych można wymienić samofinansowanie, czyli finansowanie za pomocą wypracowanego i zatrzymanego w przedsiębiorstwie zysku netto powiększonego o amortyzację, co stanowi tak zwaną nadwyżkę finansową. Jest to źródło wewnętrzne kapitału własnego (Skowronek-Mielczarek, 2005, s. 27–28). Korzystanie z tego rodzaju finansowania uzależnione jest od wysokości wypracowanego zysku netto oraz tego, jaką strategię rozwojową przyjęto w przedsiębiorstwie, to znaczy, czy zysk zatrzymać w celach inwestycyjnych, czy nagrodzić zaangażowanie właścicieli w postaci wypłaty dywidendy. Taki sposób finansowania pozwala zachować istniejącą strukturę właścicielską¹. Nie wiąże się z dodatkowymi kosztami, tak jak na przykład przy emisji akcji (Rutkowski, 2003, s. 268).

Oprócz źródeł wewnętrznych kapitału własnego przedsiębiorstwa z sektora MSP mogą finansować „zielone inwestycje” także poprzez źródła zewnętrzne kapitału własnego, takie jak wkład własny właściciela czy dopłaty wspólników. Wiąże się to z podwyższeniem kapitału własnego. Korzyścią takiego rodzaju finansowania jest brak konieczności spłaty kapitału i odsetek, tak jak ma to miejsce w przypadku finansowania kapitałem obcym, czyli nie występują roszczenia wierzycieli wobec przedsiębiorstwa. Istnieje również możliwość pozyskania kapitału w drodze dopuszczenia nowych wspólników do przedsiębiorstwa, jednak taki rodzaj finansowania może spowodować zmianę struktury właścicielskiej oraz wpływu na podejmowanie decyzji w jednostce gospodarczej (Skowronek-Mielczarek, 2005, s. 29–30).

Poza możliwościami finansowania inwestycji w odnawialne źródła energii poprzez wykorzystanie kapitałów własnych MSP mogą sięgać też do kapitałów obcych. W tej grupie kapitałów z punktu widzenia „zielonych inwestycji” trzy wydają się najistotniejsze: kredyty inwestycyjne, kredyty preferencyjne oraz dotacje unijne.

Cechą charakterystyczną kredytów bez względu na ich rodzaj jest konieczność zwrotu w określonym terminie wraz z odsetkami zgodnie z umową kredytową. Instytucjami, które mogą udzielać kredytów, są banki (Ustawa, 1997). Kredyt inwestycyjny jest

¹ W zależności od formy organizacyjno-prawnej struktura właścicielska nosi różną nazwę, np. w spółce akcyjnej jest to struktura akcjonariatu, a w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością – struktura udziałowa.

kredytem długoterminowym służącym finansowaniu procesów rozwojowych w przedsiębiorstwie. Ubieganie się o niego wiąże się z koniecznością spełnienia wielu kryteriów. Przedsiębiorstwo musi między innymi wykazać się stabilną sytuacją finansową, przedstawić zabezpieczenie spłaty kredytu, biznesplan, przejść rozbudowaną procedurę oceny zdolności kredytowej, a także partycypować w nakładach inwestycyjnych. Wynika to z występowania wysokiego poziomu ryzyka kredytowego przy tym rodzaju kredytu (Grzywacz, 2006, s. 134–136).

Kredyty preferencyjne również są kredytami udzielonymi przez banki, jednak na warunkach korzystniejszych niż w przypadku pozostałych kredytów dostępnych na rynku. Preferencje w zakresie tych rodzajów kredytów mogą oznaczać między innymi: niższe oprocentowanie, bardziej liberalne podejście do rodzaju i wysokości zabezpieczenia kredytu, szczególne zapisy umowne, specjalny harmonogram spłat. Niedobór środków pieniężnych wynikający z różnicy pomiędzy ceną rynkową kredytu a ceną kredytu uwzględniającego preferencje jest pokrywany przez państwo. Stosowanie kredytów preferencyjnych ma za zadanie wzbudzać w podmiotach gospodarczych chęć do realizacji zadań ważnych dla przykład polityki gospodarczej.

Aktualnie kredytów preferencyjnych w zakresie inwestycji proekologicznych, w tym związanych z budową mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii, udziela Bank Ochrony Środowiska S.A. Stosowanie preferencji w zakresie takiego przedmiotu kredytowania możliwe jest dzięki dofinansowaniu z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW). Preferencyjne warunki polegają na możliwości dopłaty do kapitału w wysokości do 40% kosztów inwestycji w zależności od przeznaczenia kredytu oraz lokalizacji inwestycji. Ponadto kredyt ten może być udzielony w wysokości do 90% wartości inwestycji na okres do 12 lat (www.bosbank.pl).

W odniesieniu do dotacji unijnych w nowej perspektywie 2014–2020 szczególny nacisk w projektach kładziony jest na działania proekologiczne między innymi poprzez rozwój odnawialnych źródeł energii. Na tego rodzaju działania przeznaczono więcej środków niż w poprzedniej perspektywie 2007–2013. Dotacje na tak zwane zielone inwestycje realizowane przez przedsiębiorców dostępne są głównie poprzez Regionalne Programy Operacyjne (www.gramzielone.pl). W województwie lubelskim obecnie trwa nabór między innymi do działania 4.2. Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach w ramach Osi Priorytetowej 4 Energia przyjazna środowisku. Dofinansowanie mogą uzyskać projekty polegające na budowie nowych instalacji wysokosprawnej kogeneracji z OZE, budowie nowych instalacji OZE do wytwarzania energii cieplnej czy elektrycznej. Kwota środków pieniężnych przeznaczona na konkurs to 92,62 mln zł, z czego 10% stanowi dodatkową rezerwę finansową na procedurę odwoławczą. Wysokość dofinansowania dla mikro i małych przedsiębiorstw wynosi do 80% kosztów kwalifikowanych, a dla średnich do 70% kosztów kwalifikowanych (Regulamin konkursu..., s. 15–18).

2. Charakterystyka próby badawczej

W celu zweryfikowania hipotezy badawczej zostały przeprowadzone badania ankietowe. Respondentami byli właściciele i kadra menedżerska małych i średnich przedsiębiorstw w województwie lubelskim. Badania ankietowe są prowadzone już od 2010 roku. Wówczas głównym celem było między innymi zidentyfikowanie źródeł finansowania inwestycji małych i średnich przedsiębiorstw na wyznaczonym obszarze. W celu potwierdzenia uzyskanych ustaleń w okresie 2012–2013 przeprowadzono ponowne badanie ankietowe, jednak ze względu na wszechobecność stosowania wymogów ekologicznych, które doprowadzają do coraz większych zmian w podejściu do problemu racjonalnego korzystania z zasobów naturalnych, a tym samym do racjonalnego zarządzania energią, po raz pierwszy w trzeciej edycji badań zapytano o źródła finansowania „zielonych inwestycji”, a także o opinie przedsiębiorców dotyczące rozwoju odnawialnych źródeł energii. Dlatego też badania realizowane od 2014 roku stały się przedmiotem dalszych analiz (tab. 1). W kolejnej edycji – IV – nastąpiła kontynuacja badań w podjętym temacie, co umożliwiło dokonanie analiz przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z ochroną środowiska oraz dokonanie oceny tego, czy społeczeństwo widzi przyszłość w „zielonych inwestycjach”?

Tabela 1. Zestawienie prowadzonych badań ankietowych

Lp.	Wyszczególnienie	I edycja		II edycja		III edycja		IV edycja	
		2010–2011		2012–2013		2014–2015		2016	
1.	Jednostki gospodarcze objęte badaniem	240	100,00%	254	100,00%	147	100%	70	100,00%
2.	w tym: <i>firmy rodzinne</i>	84	35,00%	79	31,10%	73	49,66%	39	55,71%
3.	przedsiębiorstwa ponoszące wydatki inwestycyjne	125	52,08%	134	52,76%	10	70,75%	46	65,71%
4.	przedsiębiorstwa wprowadzające innowacje	69	28,75%	71	27,95%	40	27,21%	24	34,29%
5.	przedsiębiorstwa współpracujące z jednostkami B+R	18	7,50%	28	11,02%	14	9,52%	6	8,57%
6.	opinia przedsiębiorców wobec rozwoju OZE	–	–	–	–	147	100,00%	70	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podst. badań ankietowych przeprowadzonych w MSP województwa lubelskiego w latach 2010–2016.

Łącznie w dwóch ostatnich edycjach badań, które będą przedmiotem dalszych analiz, udział wzięło 217 podmiotów gospodarczych, z czego 147 w III edycji i 70 w IV edycji. Ze względu na małą liczebność próby badawczej w 2016 roku w porównaniu

do poprzedniej edycji zdecydowano, że w okresie od stycznia do czerwca 2017 roku przeprowadzone zostanie dodatkowe badanie. W chwili pisania artykułu trwają jeszcze prace nad pozyskaniem większej liczby uzupełnionych ankiet od przedsiębiorstw z sektora MSP województwa lubelskiego.

Tabela 2. Forma organizacyjno-prawna ankietowanych przedsiębiorstw

Lp.	Wyszczególnienie	I edycja	II edycja	III edycja	IV edycja
		2010–2011	2012–2013	2014–2015	2016
1.	Działalność gospodarcza	62,9%	65,4%	74,1%	70,0%
2.	Spółka	30,0%	27,2%	23,8%	28,6%
3.	<i>spółka z o.o.</i>	13,8%	11,8%	9,5%	11,4%
4.	<i>spółka cywilna</i>	8,3%	3,1%	7,5%	10,0%
5.	spółka akcyjna	2,1%	2,8%	2,7%	1,4%
6.	<i>spółka jawna</i>	5,8%	5,1%	4,1%	4,3%
7.	<i>spółka komandytowa</i>	0,0%	1,6%	0,0%	0,0%
8.	<i>spółka partnerska</i>	3,3%	2,8%	2,0%	1,4%
9.	Działalność spółdzielcza	3,8%	4,7%	0,0%	1,4%

Źródło: opracowanie własne na podst. badań ankietowych przeprowadzonych w MSP województwa lubelskiego w latach 2010–2016.

Zdecydowana większość badanych przedsiębiorstw to mikroprzedsiębiorstwa działające jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Jest to ulubiona forma prowadzenia działalności, ponieważ pod wieloma względami jest ona najprostsza. W I edycji przeprowadzonych badaniach udział wzięło 151 jednostek prowadzących działalność gospodarczą (63% ogółu badanych firm), w II edycji 166 (65% ogółu badanych firm rodzinnych), a w III edycji spośród 147 jednostek 99 podmiotów prowadziło działalność gospodarczą, co stanowiło już nieco ponad 74% ogółu badanych podmiotów (tab. 2). W IV edycji natomiast spośród 70 jednostek 49 podmiotów prowadziło działalność gospodarczą, co dawało 70%. Pozostałą część stanowiły spółki (ponad 27%) oraz działalności spółdzielcze (prawie 3%) i przedsiębiorstwa państwowe (4%).

3. Ocena działań inwestycyjnych w zakresie „zielonych inwestycji” w województwie lubelskim – wyniki badań własnych

Pośród jednostek, które wyraziły swoją gotowość dotyczącą „zielonych inwestycji”, ponad 37% posiada już sprecyzowane plany na najbliższy rok działalności (tab. 3), natomiast 12% analizowanych przedsiębiorstw ma plany, ale w perspektywie najbliższych 2 lat, a u prawie 14% przedsiębiorstw są to plany nawet ponad 2-letnie.

Tabela 3. Czy firma posiada już długookresowe plany działania związane z „zieloną inwestycją”?

Lp.	Wyszczególnienie	III edycja	IV edycja
		2014–2015	2016
1.	Posiadamy plany na najbliższy rok działalności	35,6%	39,1%
2.	Posiadamy plan działania na najbliższe 2 lata	16,3%	8,7%
3.	Posiadamy ponad 2-letnie plany działalności	12,5%	15,2%
4.	Nie planujemy długookresowo	35,6%	37,0%

Źródło: opracowanie własne na podst. badań ankietowych przeprowadzonych w MSP województwa lubelskiego w latach 2014–2016.

Odpowiedzi respondentów na pytanie o wartość planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych świadczą o tym, że ponad 64% podmiotów planuje przedsięwzięcia na poziomie do 100 tys. zł, z czego w 33% związane są one z „zielonymi inwestycjami” (tab. 4). Imponujący wydaje się fakt, że prawie połowa z 5% planowanych wydatków inwestycyjnych powyżej 1 mln zł dotyczy inwestycji ekologicznych. Jednak nie ulega wątpliwości, że na przestrzeni prowadzonych badań liczba podmiotów planujących inwestycje powyżej 1 mln zł stopniowo obniża się – z poziomu ponad 5% w III edycji do 4% w IV edycji.

Tabela 4. Jakiej wartości przedsięwzięcie w zakresie OZE planowane jest w przedsiębiorstwie?

Lp.	Wyszczególnienie	III edycja	IV edycja
		2014–2015	2016
1.	Do 100 tys. zł	57,7%	71,7%
2.	101–300 tys. zł	25,0%	19,6%
3.	301–500 tys. zł	5,8%	0,0%
4.	Powyżej 500 tys. zł	5,8%	4,3%
5.	Powyżej 1 mln zł	5,8%	4,3%

Źródło: opracowanie własne na podst. badań ankietowych przeprowadzonych w MSP województwa lubelskiego w latach 2014–2016.

Poziom planów inwestycyjnych uzależniony jest od źródeł ich finansowania. Jako główne źródło finansowania „zielonych inwestycji” najczęściej wskazywano w analizowanych edycjach zysk zatrzymany (prawie 40%). W IV edycji przeprowadzonych badań w dalszej kolejności najczęściej wskazywanym źródłem finansowania były dopłaty właścicieli (19,7%) (tab. 5).

Tabela 5. Jakie jest potencjalne źródło finansowania „zielonych inwestycji”?

Lp.	Wyszczególnienie	III edycja	IV edycja
		2014–2015	2016
1.	Zysk zatrzymany	38,8%	40,9%
2.	Dopłaty właścicieli	12,4%	19,7%
3.	Kapitał nowego inwestora strategicznego	1,1%	3,0%
4.	Kredyt długoterminowy	16,3%	15,2%
5.	Kredyt preferencyjny	2,8%	4,5%
6.	Leasing finansowy	6,2%	4,5%
7.	Leasing operacyjny	3,4%	4,5%
8.	Dotacje z funduszy Unii Europejskiej	17,4%	7,6%
9.	Inne	1,7%	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podst. badań ankietowych przeprowadzonych w MSP województwa lubelskiego w latach 2014–2016.

Po zysku zatrzymanym i dopłatach wspólników możliwość zaciągnięcia kredytu była kolejnym źródłem finansowania „zielonych inwestycji”. W przebadanej grupie podmiotów występuje duże zróżnicowanie źródeł finansowania przedsięwzięć rozwojowych, o czym świadczy współczynnik zmienności na poziomie 1,089. W IV edycji badań dotacje z funduszy unijnych ukształtowały się na czwartej pozycji w rankingu wskazywanych źródeł finansowania „zielonych inwestycji”, co może być efektem doświadczeń płynących z wykorzystania funduszy strukturalnych.

Podsumowanie

Rozwój przedsiębiorstw związany jest z inwestycjami. Inwestowanie jest procesem długotrwałym, w którym przedsiębiorstwo wydatkuje środki pieniężne w celu osiągnięcia określonych efektów ekonomicznych w przyszłości. Konieczność sprostania wymogom Unii Europejskiej w dziedzinie poszanowania energii, a tym samym dążenie do pełni koncepcji zrównoważonego rozwoju wiązać się będzie z jeszcze bardziej dynamicznym wzrostem „zielonych inwestycji”.

Podsumowując rozważania na temat źródeł finansowania „zielonych inwestycji” przez przedsiębiorstwa funkcjonujące na obszarze Lubelszczyzny, można stwierdzić, że mimo stopniowego przyrostu zainteresowania inwestycjami w odnawialne źródła energii, o czym świadczy analiza planów inwestycyjnych przebadanych jednostek, nadal przedsiębiorcy dokonują „zielonych inwestycji” w ograniczonym zakresie. Natomiast głównym źródłem finansowania tego rodzaju działalności inwestycyjnej jest zysk zatrzymany. Z kredytu bankowego skorzystało 16% firm. Nadal pośród przedsiębiorców województwa lubelskiego występuje małe zainteresowanie wsparciem unijnym. Istnieje szeroki wachlarz instrumentów wspierających „zielone inwestycje”, jednak nie każdy

przedsiębiorca jest tego świadomy. Jako powód niekorzystania ze wsparcia unijnego wskazywano małą szansę na uzyskanie dotacji czy skomplikowane procedury.

Podsumowując, można stwierdzić, że współcześnie podejmuje się coraz częściej działania mające na celu ograniczenie globalnego niszczenia środowiska, a tym samym uwidoczniła zostaje potrzeba wykorzystania naturalnych źródeł energii. Świadomość dotycząca istnienia alternatywnych do konwencjonalnych źródeł energii nadal dociera do społeczeństwa bardzo powoli. Konieczność stosowania wymogów ekologicznych doprowadza do coraz większych zmian w podejściu do problemu racjonalnego korzystania z zasobów naturalnych, a tym samym do racjonalnego zarządzania energią (Suska-Szczerbicka, 2011). Konsekwencje bieżących trendów doprowadziły do zainteresowania się opinii publicznej i do pobudzenia społecznej odpowiedzialności za stan środowiska.

Bibliografia

- Bank Ochrony Środowiska S.A. Pobrane z: <https://www.bosbank.pl/mikroprzedsiębiorstwa/kredyty-1/kredyty/preferencyjne-kredyty-z-dopłatami-wfosigw> (13.03.2017).
- Energy and Climate Package – Elements of the Final Compromise Agreed by the European Council*. The European Council, 17215/08, 12 Dec 2008.
- Grzywacz, J. (2006). *Podstawy bankowości. System bankowy, kredyty i rozliczenia, ryzyko i ocena banku, marketing*. Warszawa: Difin.
- GUS (2015). *Małe i średnie przedsiębiorstwa niefinansowe w latach 2009–2013*. Warszawa. <http://gramzielone.pl/trendy/18333/unijne-dofinansowanie-na-oze-z-regionalnych-programow-operacyjnych> (14.03.2017).
- Lachman, P. (2013). Metodyka obliczania OZE z pomp ciepła zgodnie z najnowszymi wytycznymi UE. W: *Odnawialne źródła energii*. Pobrane z: <http://instalreporter.pl/ogolna/metodyka-obliczenia-oze-z-pomp-ciepła-zgodnie-z-najnowszymi-wytycznymi-ue/> (21.11.2016).
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 10 listopada 2009 r.
- Regulamin konkursu nr RPLU.04.02.00-IP.01-06-001/17, Oś priorytetowa 4, Energia przyjazna środowisku, Działanie 4.2. Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020.
- Rutkowski, A. (2003). *Zarządzanie finansami*. Warszawa: PWE.
- Skowronek-Mielczarek, A. (2005). *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*. Warszawa: C.H. Beck.
- Suska-Szczerbicka, M. (2011). *Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w strategii zrównoważonego rozwoju*. Szczecin: Wyd. Naukowe US.
- Ustawa z 29.08.1997 – Prawo bankowe. Dz.U. 2015, poz. 128.

SOURCES OF FINANCING “GREEN INVESTMENTS” MICRO, SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN THE LUBLSKIE PROVINCE

Keywords: renewable energy, investments, sources of financing, the SME sector

Summary. “Green investments” are understood as investments in renewable energy, the effect of which is to protect the environment. They are becoming increasingly popular in Poland. It is related to the objectives that the European Union has set for 2020 in areas such as environmental protection and comprehensively promoted the ecological way of life. On financial market there are more and more instruments through which it is possible to finance “green investments”. The aim of the article is to assess the method of financing investment in renewable energy based on the results of surveys conducted among small and medium-sized enterprises from the lubelskie province in 2014–2016. The results of the survey indicate, that entrepreneurs have difficulty making decisions about investments in renewable energy source, and to a large extent the level of investment plans depends on available sources of financing.

Translated by Małgorzata Frańczuk, Karolina Gałązka

Cytowanie

Frańczuk, M., Gałązka, K. (2017). Źródła finansowania „zielonych inwestycji” mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w województwie lubelskim. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 2 (127), s. 121–130. DOI: 10.18276/epu.2017.127-11.